

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ
НАЦИОНАЛНА СЛУЖБА ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА

София 1040, бул. "Христо Ботев" № 17, тел : +359 2 9173 702, 953 41 16, факс: +359 2 952 09 87,
e-mail: gen.director@nsrz.government.bg

Б Ю Л Е Т И Н

за поява, разпространение, плътност, развитие, степен на нападение,
начини и средства за борба с вредителите по земеделските култури
за периода от 01 до 30 април 2010 година

ПШЕНИЦА И ЕЧЕМИК

Фенофази : “масово братене – начало на вретене”

Основни вредители за периода:

- *Житни мухи*
- *Вредна житна дървеница*
- *Обикновена житна пиявица*
- *Брашнеста мана*
- *Септориози /ран листен пригор, пролетен листен пригор/ и видове ръжди*

Житни мухи

Житна тревна муха Черна пшен.муха

Начало на летеж е регистриран в регионите на Ст.Загора и Ямбол.

Вредят ларвите на неприятелите. Те се вгризват в стъблото и се хранят с вътрешността му. Отделят ензими, които разлагат нежната растителна тъкан. Повредените млади растения при засушаване често загиват.

Да се извършват редовни наблюдения за плътността, разпространението и вредоносната дейност на мухите. Борбата е ефикасна, когато се провежда срещу възрастните индивиди, при масов летеж и преди яйцеснасяне. При отчитане на плътност над **ПИВ – 3 бр.възрастни/кв.м,** уловени с

ентомологичен сак, във фенофаза “братене”, да се предприеме извеждане на химична борба с разрешените инсектициди.

Да се картотекират нападнатите посеви, с оглед спазване на сеитбооборота за следващата година.

Вредна житна дървеница

Пролетната миграция от местата на зимуване обикновено започва в края на месец март - началото на месец април, при топло, тихо и слънчево време – при температури над 11-12

°C. Метеорологичните условия през първата половина на м.март - снеговалежите и ниските температури ще се отразят неблагоприятно върху активността на възрастните екземпляри. С повишението на температурите през третата десетдневка на м.март и в началото на април се очаква активизиране на възрастните и начало на пролетна миграция.

Дървениците първоначално се заселват в по-гъстите и буйни посеви и тези с повече растителни остатъци, разположени на по-ниските и защитени от вятъра места. По-късно, със затопляне на времето, настъпва преразпределение на дървениците. При хладна и дъждовна пролет и в хладните часове на деня, дървениците най-често се заселват в покрайнините на посевите и се хранят, като смучат сок от най-долната част на стъблата. В резултат, централния лист на

растенията пожълтява и се усуква. В слънчеви и топли дни, дървениците се придвижват по горните части на растенията, пробиват влагалището на последния лист и смучат сок от класа. Частта над мястото на повредата побелява. Тази повреда се нарича **“частично белоκласие”**. Непосредствено след изκласяването дървениците смучат сок от стъблото над последното коляно. Класа побелява, а последния влагалищен лист е зелен. Тази повреда се нарича **“пълно белоκласие”**.

Необходимо е да се извършват редовни наблюдения за миграцията, разпространението и плътността на неприятеля.

Борба срещу възрастните дървеници **във фенофаза “вретенене”** се налага при съотношение мъжки:женски индивиди - 1:1 и при плътност:

- 2 бр.възрастни / кв.м. - при суха и топла пролет, слаби и редки посеви;
- 4 бр./кв.м. – при благоприятни климатични условия и нормален посев;
- 6 бр/кв.м. – при хладна пролет и гъсти посеви;
- 1 - 1,5 бр. на кв. м. - за семепроизводните посеви;

При провеждане на борбата срещу възрастните да се ползват разрешените инсектициди с бързо инициално действие и кратко последствие, с цел опазване на яйчните паразити, които се намират в посевите.

Обикновена житна пиявица

Възрастен екземпляр

Ларва

Установено е начало на поява на презимувалите възрастните екземпляри в посевите с пшеница в региона на Пазарджик.

Бръмбарите излизат при температура на почвата над 9-10⁰С и на въздуха – над 18-20⁰С. Вреда нанасят възрастните и ларвите, като се хранят с листата на растенията. Бръмбарите изгриват тесни и дълги прозорчета между нерватурата на листата, като засягат горния и долния епидермис и паренхимната тъкан. Ларвите правят надлъжни ивици между нерватурата, без да засягат долния епидермис. В посевите описаните повреди обикновено се явяват на хармани.

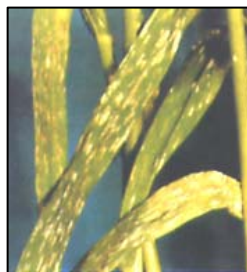
Да се провеждат редовни наблюдения за поява на неприятеля, яйцеснасяне, излюпване на ларвите и вредоносна дейност.

ПИБ във фенофаза “вретенене” за възрастните е:

- 30 бр./кв.м. при редки посеви и суха пролет;
- 50 бр./кв.м. при гъсти посеви и хладна пролет.

При констатиране на плътност над ПИБ да се предприеме химична борба с разрешените инсектициди.

Брашнеста мана

Регистрирани са прояви на първи пуслули от **брашнеста мана** по листата от долните етажи на растенията в гъстите и добре гарнирани посеви с есенници в областите

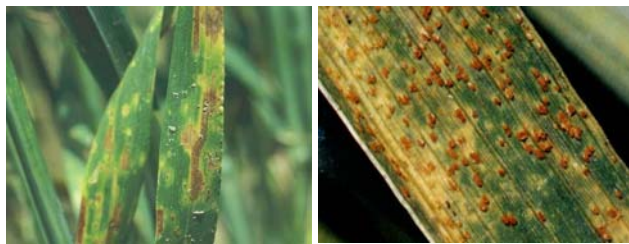
Габрово, Добрич, Ловеч, Ст.Загора и Търговище.

Болестта се развива през целия вегетационен период, при влажно време, в гъсти посеви, при едностранчиво и обилно торене с азот. Върху нападнатите листа и стъбла се развива бял брашнест налеп, по – късно се наблюдава жълтеене и некроза.

Падналите валежи и предстоящото повишаване на температурите в края на месец март – началото на месец април ще благоприятстват развитието и разпространението на болестта. Да продължат наблюденията на посевите и при отчитане на над **30% степен на нападение във фенофаза “1-ви – 2-ри**

възел”, да се предприеме химична борба с разрешените фунгициди.

Септориози / ран листен пригор, пролетен листен пригор/ и видове ръжди

Ран листен пригор Кафява ръжда

В региона на Шумен в по-ранните и гъсти посеви с есенници са установени прояви на **септориози** по единични листа.

Болестта се развива в условия на висока въздушна влажност или продължително дъждовно време и при относително висока температура на въздуха (20-22 °С).

Да се водят редовни наблюдения за установяване и проследяване степента на нападение и разпространение от **септориози и видове ръжди**.

Прагът за икономическа вредност за кафява ръжда – във фенофаза “1-ви – 2-ри възел” е 10% степен на нападение.

Освен извеждането на химична борба с разрешените фунгициди, задължително е картотекиране на нападнатите площи. Борбата срещу горепосочените болести е тясно свързана с унищожаване на растителните остатъци и самосевките чрез прилагане на подходящи агротехнически мероприятия след жътва, спазване на 3-5 годишно сеитбообръщение, балансирано торене и др.

ПРОЛЕТНИ ОКОПНИ КУЛТУРИ – царевица и слънчоглед

Основни вредители за периода:

- Борба с плевелната растителност
- Видове хоботници и телени червеи

ЦАРЕВИЦА

Най-широко разпространените плевели в площите с царевица у нас са от групата на:

- **едногодишните житни плевели:** кокоше просо, видове кощрява, кръвно просо и др.;
- **едногодишни широколистни:** бяла куча лобода, полски синап, свиница, видове щир, черно куче грозде, просфорник, татул, лападоволистно пипериче, фасулче и др.;
- **многогодишни житни** – балур, трискот;
- **многогодишни широколистни** – паламида, поветица, млечок, горуха, вълча ябълка и др.

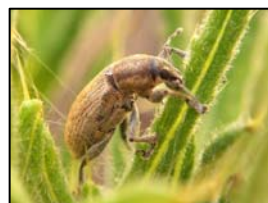
СЛЪНЧОГЛЕД

Фенофаза: “начало на сеитба”

Икономически важни плевели при слънчогледа са:

- **едногодишни видове** – бутрак, видове щир, черно куче грозде, бяла лобода, полски синап, видове кощрява, кокоше просо;
- **многогодишни видове** – паламида, поветица, балур и др.

Видове хоботници и телени червеи

Сив царевичен хоботник

Телени червеи-възрастно; Ларви

Неприятелите нанасят най-сериозни повреди по време на поникване на слънчогледа и царевицата.

Хоботниците прегризват младите кълнове и стъблата под повърхността на почвата. Хранят се и с листата на младите растения, като правят големи, неправилни нагризвания. Със затоплянето на времето и масовото поникване на културата, да се очаква поява на възрастните в посевите и вредоносна дейност. В площите, без

спазено сеитбообръщение или в новите посеви в близост до миналогодишните да се очаква по-висока плътност от хоботниците.

Ларвите на *телените червеи* унищожават семената, кълновете, младите стъбла и кореновата система на растенията.

За предпазване от почвени неприятели, на площи с регистрирано нападение от предходни години, е необходимо да се засяват семена обеззаразени с някои от разрешените инсектициди. На площи засяти с необеззаразени семена и при отчитане на плътност от възрастните екземпляри на хоботниците над прага на икономическа вредност, е необходимо да се изведе вегетационно третиране с разрешените инсектициди.

ПИБ при царевица:

За видовете хоботници:

- във фенофаза до “5-7-ми лист” - над 2 бр. възрастни/кв.м.; 40-50% повредена листна маса;

ПИБ при слънчоглед:

Сив царевичен хоботник

- във фенофаза “поникване” — 2 бр.възрастни/кв.м.;
- във фенофаза “4-5-ти лист” – 5-6 бр.възрастни/кв.м.;

Черен цвеклов хоботник

- във фенофаза “поникване” – 2 бр.възрастни/кв.м.

РАПИЦА

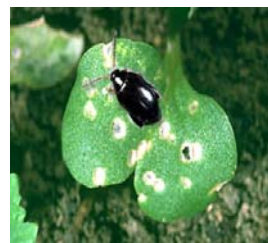
Фенофази: “розетка” - “образуване на първо разклонение”

Основни вредители за периода:

- *Рапична стъблена бълха*
- *Рапичен цветояд*
- *Мана*
- *Брашнеста мана*
- *Сухо стъблено гниене /фомоза/*
- *Чернилка*
- *Бяло гниене /склеротиниоза/*

Рапична стъблена бълха

Бълхите се хранят с листата, листните дръжки и стъблата на растенията, като изгризват ямички.

Да се обследват редовно посевите за определяне на плътността от възрастните и ларвите. **ПИБ – през**

вегетацията е 5 бр.ларви/растение.

Няма разрешени инсектициди за контрол.

Рапичен цветояд

Напролет бръмбарите се появяват при температура над 12 °С. По-късно, когато температурата се повиши над 15 °С и се формират цветните пъпки на рапицата и другите кръстоцветни растения, неприятелите се концентрират по пъпките и се хранят с тях, като изгризват тичинките, венчелистчетата и плодника. Повредените пъпки увяхват, изсъхват и окапват. Същата повреда нанасят и ларвите. Бобовите, образувани от повредени цветове са извити охлювообразно. Степента на повреда зависи от метеорологичните условия. При хладна пролет повредите са по-големи и често достигат до 50-60% нападнати растения.

Да се обследват посевите с рапица и при достигане на плътност от възрастните над **ПИБ – 6-8 бр.възрастни/растение във фенофаза “начало на бутонизация”** да се предприеме третиране с някой от разрешените инсектициди при стриктно спазване на изискванията на Наредба №15 за опазване на пчелите и пчелните семейства от отравяне.

Мана

Симптомите на болестта се проявяват като локални жълтеникави напетнявания с неправилна форма. По цветоносите петната са надлъжни и бледожълти. Нарастващите цветни части хипертрофират и обикновено остават стерилни. При влажно време всички нападнати растителни части се покриват със светъл спорообразуващ налеп. Благоприятна температура за развитието на патологичния процес е между 15 и 19 °С. При температура над 25 °С гъбата не образува конидии. Поради това болестта има значение основно за младите растения през есента и рано през пролетта. С повишаването на температурите развитието на патогена се ограничава.

Брашнеста мана

Първоначално симптомите се проявяват под формата на единични петна, покрити с добре развит брашнест налеп. Постепенно петната се разширяват и покриват цялата повърхност. Растителните тъкани жълтеят и прегарят преждевременно. Болестта се развива масово при сухо и умерено хладно време.

Сухо стъблено гниене /фомоза/

Кореновата шийка некротира, напуква се, а по стъблата се развива кафява засъхнала ивица, която започва от подземната част и постепенно обхваща най-долните листа.

Нападнатите растения жълтеят и увяхват, а цветоносите се деформират и разпукват. Семената се спаружват и покриват с черни точки, от които при влажно време се отделя розов ексудат.

Причинителят на болестта е сравнително слаб патоген, който се развива силно при механични повреди по растенията, монокултурно отглеждане на кръстоцветни култури, почвено преовлажняване, висока влажност на въздуха – над 70-80% и температура между 21 и 25 °С.

Чернилка

Върху най-външните листа се формират жълтеникави, по-късно черни, едри петна с концентрична

структура. Болестта нанася най-значителна вреда по цветоносите. Върху стъблата, разклоненията и шушулките се образуват многобройни тъмновиолетови петна. Нападнатите шушулки се деформират, засъхват и пукат. Семената са спаружени, с ниска кълняемост. Оптимална температура за развитието на патогените е 20-24 °С.

Бяло гниене /склеротиниоза/

Признаците на болестта се проявяват като воднисти напетнявания в основата на стъблото, близо до повърхността на почвата. При влажно време повредените тъкани омекват и се покриват с плътен налеп. При сухи условия напетняванията са сухи, светли с характерна концентрична структура. Болестта се развива при монокултурно отглеждане на кръстоцветни видове, при богата на органично вещество, влажна почва, в гъсти посеви. Заразяването се извършва при температура 15-23 °С.

Да се следи за поява и разпространение на посочените болести.

Общосанитарните мерки – унищожаването на растителните остатъци, спазването на сеитбообръщение, отглеждането на растенията при добър агрофон и други имат редуциращ ефект върху развитието на патогените.

ТЮТЮН

Разсадопроизводство

Фенофаза: “сеитба - поникване”

Основни вредители за периода:

- *Сечене*
- *Черно кореново гниене*
- *Див огън*
- *Тютюнев трипс*

Сечене

Наблюдава се поява на огнища с бледи и изостанали в развитието си растения. Сеченето може да се прояви и като стъблено или кореново гниене по вече израсналия разсад, чиито механични тъкани са добре развити. В основата на младите растения, на нивото на почвената повърхност, се появява воднисто петно, което се разраства и обхваща стъблото като пръстен. Често болни растения се засаждат на полето. Те изостават в развитието си и по-късно загиват.

Болестта се развива при висока почвена и въздушна влажност и умерена температура.

Черно кореново гниене

Болестта се проявява като подпочвено сечене, при което растенията загиват преди да достигнат почвената повърхност. При по-късна инфекция разсадът жълтее и не нараства. При изскубване на болните растения се наблюдават различни степени на черно гниене, започващо от върха на корените. Разсадът е чувствителен на заразяване след фенофаза “кръстосване”, при висока почвена влажност, хладно време и обилно азотно торене.

За борба с посочените болести да се прилагат разрешените фунгициди.

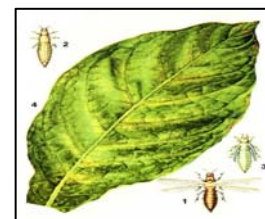
Див огън

По периферията на младите листа се развиват воднисти петна, които се разрастват и могат да обхванат вегетационния връх и цялата надземна част на растенията, която при влажни условия се стопява. Стъблата и корените могат да останат напълно свежи за разлика от повредите на сеченето. Оптималните температури за развитието на болестта са 28⁰С - 32⁰С. Едностраничното азотно торене, недостигът на калий, прекомерната влажност и други, съдействат за развитието на болестта.

За борба да се използват някои от разрешените медсъдържащи фунгициди.

Тютюнев трипс

В региона на Хасково е отчетена поява на единични екземпляри по плевелната растителност около тютюневите лехи. Да продължат прегледите за откриване на неприятеля, както в лехите, така и по плевелите около разсадопроизводните участъци. При откриване на единични екземпляри, да се третира лехите и площите около тях с някои от разрешените инсектициди.

ЗЕЛЕНЧУКОВИ КУЛТУРИ

Разсадопроизводство

Основни вредители за периода:

- *Сечене по разсада*
- *Сиво гниене по домати*
- *Кафяви листни петна по домати*
- *Попово прасе*
- *Листни въшки*

Сечене на разсада (домати и пипер)

По вече израсналия разсад болестта се проявява като кореново или стъблено гниене, засягащо само кората. Често такива растения се разсаждат на полето. Дори и да се прихванат, те изостават в развитието си и скоро загиват. Във всички фази от развитието на културите болестта се проявява най-често на огнища. Всички фактори, които забавят развитието на механичната тъкан (гъста сеитба и свързаното с това етиолиране на разсада, преовлажняване, висока температура, обилно органично торене и т.н.) провокират силното развитие на болестта. При допускане на разлика в температурата на въздуха и субстрата, по-голяма от 6-8 °С, особено силно се индуцира развитие на сеченето по разсада.

Да се поддържа добър воден и въздушен режим в лехите. При поява на болестта поливките се преустановяват, а разсадът се посипва със суха почва. Заразените растения се отстраняват, а останалите се поливат с разрешени фунгициди.

Сиво гниене по домати

При откриване на първи признаци да се проведе двукратно третиране през 7-10 дни с разрешен фунгицид. При съчетаване на лоши атмосферни условия и затруднено проветряване, пръсканията трябва да продължат до пълно преодоляване на болестта.

Кафяви листни петна по домати (алтернария)

Първите петна се появяват по най-долните листа. Отначало те са дребни и воднисти, но при по-висока влажност петната се покриват с тъмен налеп от спороношението на гъбата.

Благоприятни условия за развитието на патогена се създават при неправилно поддържан топлинен и въздушен режим в помещенията, висока въздушна влажност и задържане на капчици роса по растенията, при сортава чувствителност.

При установено нападение, да се проведат 2 - 3 третирувания през 8-10 дни с разрешените фунгициди.

Попово прасе

Неприятелят е особено опасен за разсада в лехите и за зеленчуковите култури непосредствено след разсаждането им на полето. Вредата, която причинява се изразява в подкопаване, повдигане на растенията и разкъсване на кореновата система при правенето на ходове. За борба да се използват регистрирани готови примамки.

Листни въшки

Неприятелите са вектори на опасни вирусни болести, което налага ранното им откриване и своевременно борба. При установяване дори и на единични екземпляри в лехите с разсадите, е необходимо незабавно да се третира с някои от разрешените инсектициди.

Последното третиране да се извърши непосредствено преди изнасяне на разсада на полето.

КАРТОФИ

Колорадски бръмбар

Вредят ларвите и бръмбарите, които се хранят с листата на растенията. При масово нападение обезлистват картофените растения до 100%.

Борбата с колорадският бръмбар започва с появата на презимувалите възрастни. На малки площи и при ниска плътност те могат да бъдат събирани ръчно и унищожавани преди да са снесли яйцата си.

Химична борба се извежда при достигане на ПИВ:

- От поникване до 10-15 см височина на растенията – 10% заселени гнезда;
- При 15-25 см височина на растенията – 5 бр. възрастни на 100 растения; 10 броя яйчни купчинки на 10 растения

ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Основни вредители за периода:

- Струпяване по ябълката и крушата
- Ранно кафяво гниене
- Брашнеста мана по ябълката
- Брашнеста мана по прасковата
- Огнен пригор по овощните
- Сачмянка по костилковите
- Бяла ръжда по черешата и вишната
- Гномония по кайсията
- Хоботници по семкови и костилкови
- Кръгломиниращ молец
- Мъхнат бръмбар
- Листни въшки
- Плодови оси
- Прасковен клонков молец
- Листозавивачки, листогризеци гъсеници

СЕМКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

ЯБЪЛКИ И КРУШИ

Фенофаза:

- ябълки - от “миши уши”, “червен бутон” до “начало на цъфтеж” при ранните сортове;
- круши – от “бял бутон” до “цъфтеж”

Струпяване по ябълка и круша

Силата на заразата зависи от времето на навлажняване и температурата на въздуха. Узряването и изстрелването на аскоспорите става след навлажняване, при оптимална температура от 20 °С, най-често във фенофаза “миши уши” на гостоприемника. Аскоспорите не узряват едновременно и заразявания протичат в период от 7 до 9 седмици.

Да се следят бюлетините на РСРЗ и да се спазват сроковете, обявени за провеждане на предпазни третирания. Да се прилагат фунгициди с проникващо и системно действие. Основната цел е да се ограничат максимално първичните инфекции от аскоспори.

Брашнеста мана по ябълка

Метеорологичните условия през вегетационния период почти не влияят върху развитието на болестта. Конидиоспорите прорастват при условия на широк температурен (4-30°C) и влажностен (34-96%) диапазон.

Заразените листа са дребни, тесни,

твърди и чупливи, а заразените леторасты - къси и извити.

Да се провеждат комбинирани пръскания с тези срещу струпяването.

Огнен пригор по овощните

Най-чувствителни на болестта са: круша, ябълка, дюля, мушмула и др. от сем. Розоцветни.

Пригорът по цветовете е първия симптом, който се наблюдава през пролетта. Цветовете изглеждат като напоени с влага, след което увяхват, изсъхват и стават кафяви до черни. Обикновено не окапват.

За откриване на болестта е необходимо да се проведат:

- I-ви преглед – преди цъфтежа във фаза “розов бутон” при ябълката и дюлята и “бял бутон” при крушата;
- II-ри преглед – по време на цъфтежа.

Обследванията се правят два пъти седмично. При установяване на описаните симптоми, да се уведомяват РСРЗ за вземане на растителни проби.

Хоботници по ябълката и крушата /ябълков цветопробивач, червенокрил плодос хоботник/

Ябълков цветопробивач – възрастно и повреда

Вредят възрастното насекомо и ларвата. Бръмбарите унищожават плодните и листни пъпки, ларвите - цветните части на плодните пъпки, цветовете и плодчетата.

Борбата се извежда при отчитане на:

- 4 – 6 броя възрастни на дърво или 15% повредени цветни пъпки – за ябълков цветопробивач;
- 2 – 3 броя възрастни на дърво – за червенокрил плодос хоботник.

Кръгломиниращ молец по ябълката

Вредят гъсеничките, които след излюпване се вгризват в паренхима на листата. С развитието на гъсеницата мината се разширява и се получават кафяви, концентрични петна. Напълно развитите гъсенички прогризват кръгъл отвор от долната страна на листа, спускат се по копринена нишка и какавидират.

Сигнал за извеждане на борбата с този неприятел се дава след проследяване динамиката на летеж и яйцеснасянето на пеперудите от първо поколение. Поради скрития начин на живот на гъсеничките е необходимо да се спазват следните условия при третиране с инсектициди:

- инхибиторите на хитиновия синтез да се прилагат преди яйцеснасянето или в краен случай 2-3 дни след началото му.
- пиретроидните инсектициди да се прилагат при почернели яйца или 2-4 дни след това;
- фосфоорганичните и карбаматните инсектициди да се прилагат при масово почерняване на яйцата и начало на излюпване на гъсеничките.

Ябълкова плодова оса

Напролет летежът на осите започва малко преди показване боята на цветовете.

Вредят

лъжегъсеничките, които след излюпването си се вгризват в оформените плодчета и унищожават вътрешността им. Повредените плодчета окапват, а при разрязване издават неприятна миризма на растителна дървеница.

Борбата с химични средства трябва да бъде насочена срещу *осите* и *лъжегъсениците* при достигане на ПИВ:

- срещу *осите*: 2-3 броя на 100 клонки (чрез стръскване);
- срещу *лъжегъсениците*: след цъфтежа при 1-3% повредени завърза.

КОСТИЛКОВИ ОВОЩНИ ВИДОВЕ

Ранно кафяво гниене

Към тази болест изключително чувствителни са: слива, кайсия, праскова, череша и вишна. Причинителят на болестта е “хладолюбива“ гъба. Третирания с разрешените за целта фунгициди се провеждат по установената схема:

- начало на цъфтеж (второ пръскане);
- седмица по-късно (при удължен цъфтеж);
- след 10 дни (при допуснатата зараза).

Сачмянка по костилковите

Разсейването на спорите става посредством дъжд, вятър и насекоми.

По-значителна вълна на заразяване се получава след обилни валежи.

Борба се провежда чрез превантивни третирания по схемата:

- едно във фенофаза “бял бутон”;
- 2-3 след цъфтежа, през интервали от 7 дни.

ЧЕРЕША И ВИШНА

Бяла ръжда (цилиндроспориоза)

Гъбата, причинител на болестта, зимува в окапалите листа, където напролет се формират спорите.

Оптимални условия за инфекция и развитие на бялата ръжда са навлажнените листа и температури от 15 до 20°C.

Третирания се провеждат по следната схема:

- първото профилактично третиране се прави след цъфтежа;
- второто и третото - през 10-14 дни, в зависимост от метеорологичните условия и последствието на използваните фунгициди.

ПРАСКОВА И КАЙСИЯ

Брашнеста мана по прасковата

Напада всички зелени части на прасковата. Причинителят на болестта е гъба, която презимува в заразените пъпки. Листата са дребни и изцяло покрити с бял налеп. Заразените цветове изсъхват и окапват.

Химичната борба при чувствителните сортове започва непосредствено след поява на първи петна с разрешените фунгициди.

Гномония по кайсията

Причинителят е гъба, която напада листата. Продължителни превалявания през пролетния период могат да предизвикат масови заразявания.

- първото третиране да се проведе в градини с установена зараза през предходната година, при валежи или атмосферна влага над 85% за повече от 15 часа и листа на възраст над 8 - 9 дни.
- следващите 2 – 3 третирания - през 10-14 дни.

Прасковен клонков молец (анарзия)

Вредят презимувалите гъсеници, като повреждат пъпките и връхната част на леторастите. Прогризват ход с дължина 1-3 мм. Върхът клюмва и изсъхва.

При отчитане на **3% нападнати летораст** се провежда третиране.

СЛИВИ

Черна сливова плодова оса

Борбата е насочена срещу възрастното (осата), преди яйцеснасяне при установяване на **2-3 броя на дърво (чрез стръскване)**.

- първо пръскане – провежда се в началото на летежа на осите, преди цъфтежа на ранните сортове - във фенофаза “бял бутон”;
- второ пръскане – провежда се в края на цъфтежа, когато венчелистчетата са завяхнали, но не са окапали, ако не е проведено предцъфтежно третиране.

Сливова щитоносна въшка

При достигане на **ПИБ 20 – 30 броя ларви на 100 см скелетна клонка** да се прилагат разрешените инсектициди.

Общи вредители

Мъхнат бръмбар

Вреди възрастното по време на цъфтежа, като се храни с цветните части:

венчелистчета, тичинки, плодник. Напада всички овощни култури, рапица, люцерна и др. Борбата е трудна, защото мъхнатия бръмбар е много устойчив на химични средства, а освен това тя съвпада и с цъфтежа, което е опасно за пчелите.

ПИБ: 3 до 5 броя възрастни на 100 розетки или 5% повредени съцветия. При необходимост от борба, спазвайте :

- пръскането да се провежда във фенофаза “бял бутон”, непосредствено преди цъфтежа или в неговия край;
- пръскането да се провежда рано сутрин или вечер, когато няма летеж на пчели.

Листни въшки по семкови и костилкови овощни видове

Червеногалова листна въшка

Яб.живовлекава л.въшка

Черна черешова л.въшка

Пръскане с инсектициди да се провежда при достигане на **ПИБ:**

- **При семкови овощни видове: 10-15 броя колонии на 100 съцветия или 10% заселени розетки;**
- **При костилкови овощни видове :**
Слива: 15 броя колонии на 100 клонки;
Праскова: 8-10% нападнати клонки от възрастни и ларви;
Череша и вишна: 10% нападнати леторасти.

Пъпкозавивачки, листозавивачки

Сива пъпкозавивачка - гъсеница

Повреда по лисатата

Вредят младите гъсеници, които повреждат плодните и листните пъпки, като се вгризват в тях и се хранят с вътрешността им. След цъфтежа гъсениците се крият в листата, завиват ги надлъжно по главната жилка или слепват крайщата им успоредно с главния нерв. Често към листата се прилепват и завързите, по които гъсениците правят нагривания.

Пръсканията се провеждат преди цъфтежа и след преминаването му, при отчитане на:

- **При семкови видове:** 8-10 броя гъсеници на 10 розетки (ябълки); 8-10 броя гъсеници на 100 бутона или 5% повредени бутона или 6-8 % повредени розетки (круши);
- **При костилкови видове:** до цъфтежа - 8 броя гъсеници на 100 розетки и след формиране на завръза - 2-3 бр. гъсеници на 100 завръза.

Листогризеци гъсеници

Малка зимна педомерка

Голяма зимна педомерка

Към тази група се отнасят: педомерки, златозадка, пръстенотворка, гъботворка. Вредят гъсениците, като нагризат листата. Третиране да се провежда при отчитане на: **6-8 броя гъсеници на 100 бутона - до фенофаза “цъфтеж”**. Борбата трябва да се насочи срещу младите гъсеници до трета възраст.

Плодови червеи (източен, ябълков и сливов)

Да се зложат феромоновите уловки (до 10 април) и се проследи динамиката на летежа.

ЛОЗЯ

Фенофази: “набъбване на пъпките” – “разпукване на пъпките” – “пеперуда”

Основни вредители за периода:

- *Екскориоза*
- *Брашнеста мана (оидиум)*
- *Жълт лозов (ябълков) акар*

Екскориоза

Заразените пъпки напролет не се развиват или от тях израстват слаби леторасты, със силно скъсени междувъзлия и дребни, деформирани листа.

Условия, които благоприятстват развитието и разпространението на болестта са:

- умерено топло време;
- превалявания, обилни роси и относителна влажност на въздуха над 98 – 100 %.
- критичен за развитието на патогена е периодът от “набъбване на пъпките” до “3-ти - 4-ти лист”.

Третиране с фунгицид се налага, ако са открити лози със симптоми през предходната година и ако по време на развитието на пъпките на лозите през пролетта има чести превалявания от дъжд. Необходими са две самостоятелни третириания в началото на вегетацията, особено ако температурите са по-ниски и нарастването на леторастите е по-бавно.

- първото третиране се извършва, когато около 40% от пъпките, разположени в основата на леторастите са във фенофаза “пеперуда”;
- второто – при същия процент пъпки във фенофаза “2-3 лист”.

След като започнат третирианията за борба срещу маната, да се избират фунгициди, имащи действие и срещу двете болести.

Брашнеста мана (оидиум) по лозата

Паразитът зимува като мицел между люспите на пъпките и затова заразявания може да се осъществят рано на пролет в началото на вегетацията.

Третирианията да започнат още в началото на вегетацията по схема:

- при 8-10 см летораст и следващо в зависимост от последствието на използвания фунгицид;
- при силно нападение в насаждението през предходната година, първото третиране да се проведе при дължина на летораста 4-6 см.

Жълт лозов (ябълков) акар

Вредят ларвите, нимфите и възрастните акари, като смучат сок от долната страна на листата около нервите. При силно нападение в продължение на

няколко години лозите се изтощават, закържавяват и може да загинат.

Масово излизане на зимуващите възрастни форми да се очаква при затопляне на времето и развитие на лозите. Да се правят отчитания и при установяване на плътност над **2-3 броя подвижни форми на лист** да се извежда химична борба.

За по-конкретна информация ползвайте Бюлетините на Регионалната служба за растителна защита по области.

За извеждане на борбата с болестите, неприятелите и плевелите да се прилагат само разрешените за употреба продукти за растителна защита при съответната култура, вредител и в регистрираната доза!

Информация за разрешените за употреба в Република България продукти за растителна защита може да получите от **“Списък на разрешените за предлагане на пазара и употреба продукти за растителна защита, регистрираните торове и подобрители на почвата”, който е публикуван на интернет страницата на НСРЗ: <http://www.nsrz.government.bg/>.**

Да се вземат необходимите мерки за опазване на пчелите от отравяне!

Във връзка с опазване на пчелите и пчелните семейства и съгласно чл. 5, ал. 1 на **Наредба №15 за мерките за опазване на пчелите и пчелните семейства от отравяне и начините за провеждане на растителнозащитни, дезинфекционни и дезинсекционни дейности** (обн., ДВ,бр.47 от 01.06.2004 год., изм. ДВ, бр.82 от 19.09.2008 г.) «Възложителят на растителнозащитна, дезинфекционна и дезинсекционна дейност е длъжен писмено да уведоми не по-късно от 5 дни преди началото на третирането за използване на авиационна техника за пръскане на растителността с продукти за растителна защита и препарати за дезинфекция и дезинсекция съответната община и съответните регионални служби за растителна защита (РСРЗ), регионални ветеринарномедицински служби (РВМС) и регионални управления на горите (РУГ)».

Съгласно чл. 9 на същата наредба «Възложителят на всяко авиационно третиране или третиране с инсектициди и вегетационни хербициди с наземна техника е длъжен да изпрати уведомително писмо по образец съгласно приложение № 1 до кмета на кметството най-малко 5 работни дни преди третирането».

Образецът на уведомителното писмо (Приложение №1) ще намерите в **наредбата**.

До всички земеделски производители:

Съгласно чл.6, ал.2 и 3 от Наредба № 15 от 3 август 2007 г. за условията и реда за интегрирано производство на растения и растителни продукти и тяхното означаване (обн. ДВ. бр. 66 от 14 август 2007 г.) са разработени, утвърдени от генералния директор на НСРЗ и издадени Ръководства за интегрирано управление на вредителите по групи култури. Ръководствата са публикувани на интернет страницата на НСРЗ: <http://www.nsrz.government.bg/>. Допълнителна информация може да получите от експертите в НСРЗ и инспекторите от РСРЗ.

Съгласно **Наредба №15 от 3 август 2007 г.**, интегрирано производство на растения и растителни продукти може да извършва всеки земеделски производител, който е **завършил курс за интегрирано производство по програма, изготвена от акредитирани институти и висши учебни заведения в областта на растителната защита и утвърдена от генералния директор на НСРЗ.**

В тази връзка Ви уведомяваме, че са утвърдени:

- Програма за обучение на земеделски производители от Центъра за продължаващо обучение (ЦПО) към **Аграрния университет в гр.Пловдив**;
Адрес на ЦПО: гр.Пловдив, бул.»Менделеев» №12
Лице за контакти: доц.Тоня Георгиева, тел: 032/654 367, факс: 032/633 157,
e-mail: tonia@au-plovdiv.bg.
- Програма за обучение на земеделски производители от центъра за следдипломно обучение и квалификация (ЦСОК) към **Лесотехническият университет гр.София**.
Адрес на ЦСОК: гр.София, бул.»Кл.Охридски» №10.
Лице за контакти: доц. Никола Стоянов, тел. 9623953,
e-mail: nickst@ltu.bg

Посочените акредитирани висши учебни заведения ще провеждат обучения на земеделски производители, кандидатстващи за интегрирано производство на растения и растителни продукти. За допълнителна информация се обръщайте към посочените лица за контакт.

Съгласно чл.8, ал.3 и чл.24з, т.2 от Закона за защита на растенията и Наредба №104 от 22 август 2006 г. за контрол върху предлагането на пазара и употребата на продукти за растителна защита (обн. ДВ бр.81 от 06.10.2006 г.) всички земеделски производители, които произвеждат растения и растителни продукти, са длъжни да водят следната документация:

1. Дневник за появата, развитието, плътността или степента на нападение от вредители.
2. Дневник за взетите проби от растения и растителни продукти и резултатите от анализите.
3. Дневник на проведените химични обработки и употребени торове, подобрители на почва и биологично активни вещества за всяко поле или склад.

Задължително е земеделските производители да се запознаят с горепосочените документи!

Национална служба за растителна защита напомня, че закупуването на продукти за растителна защита трябва да става само от търговски фирми, притежаващи Разрешение за търговия с ПРЗ!

Изготвили:

Добринка Павлова – началник отдел “ОРЗ”

Петя Григорова – началник сектор “АПТ”

Кристина Стоянова – младши експерт в отдел “ОРЗ”

Брилянта Григорова – главен специалист в отдел “ОРЗ”